

A ZENE MINT ÖNARCKÉP

1. Lehet-e....

Lehet-e nem önarcképet csinálni? A metaforikus, lehet, nem is kissé dekadens, valamiképp mégis az egészséges analízis felé mutató mondat – szlogen – egy új, paradox közelítést kezdeményezett a kilencvenes években a „lehet-e önarcképet csinálni” és a „lehet-e nem önarcképet készíteni” dilemmájával, ami persze filozófiai közelítés, színészi játék, bukfenc a manézson és belső monológ - persze, hogy lehet, persze, hogy nem lehet. (!!!) Nem kérdés, hanem olyan paradoxon, ami gondolkodni készítet: bármit festek, az én vagyok-e, illetve, ha önarcképet akarok festeni, el tudom-e kerülni, hogy ne ábrázoljam az én szűrőmon keresztül a szűrőim nélkül nagyon is létező világot, amiről – nekem és a nézőnek – közös élményeink vannak.

Diego Velázquez: Udvarhölgyek (1656)
(Museo del Prado, Madrid)

2. Más nézőpontjából

A legizgalmasabb önarcképek egyike Velasquezé, az „Udvarhölgyek” rejtett festő-figurájában. Egy, a modell szemszögéből megfestett csoportképet látunk, ahol a festő csupán a mellékalakok egyike. Az a gondolat, hogy a művész mással láttaja magát, korábban több, mint eredeti, túl a festő-tükör, az én-portré

közhelyén, az ettől való elvonatkoztatás képességét meghaladva valami elengedést is gyakorol az „én”-nel szemben, összefüggő entitások, létező, mozgó alakoknak -nem középpontjaként - csak elemeként mutatva magát. Többnyire az önarcképek azért ennél önreflektáltabbak, zártabbak is, részben a befelé nézés szándékától, részben attól, hogy az „én” univerzumát dokumentálják: Rembrandt összes önarcképe egyetlen fotóalbumnyi, kronológiába állított viszonya az „én”-nel és a tükörrel, bár megrendítőén hiteles és racionalista, mégsem a szubjektumot átható, hatalmas létezés panorámáját mutatja, csak a hatalmasnak megélt önreflexióét, a súlyos önazonosság dokumentumait – ennek persze esztétikai értelemben jelentősége nincs.

[Rembrandt önarcképei | portrefestok.hu - Portréfestés | Portré ...](#)

3.Az eszköztár

[Picasso önarcképei 15 éves korától 90 éves koráig - Érdekes ...](#)

Picasso, bár viszonya a vászonnal egyszerre materiális és gondolati, képtelen szakítani a hagyományos tükör-modell szemlélettel, ugyanakkor páratlan szellemi kalandvágya valami újra sarkallja. Azzal, hogy felépít, szétszed, kitalált, átváltoztat, máris képtelenné válik a dolgok közhelyes tükrözésére, így a hagyományos szerepben megmutatkozó önportrék korszakonként alakot váltanak a megfogalmazás tekintetében is: első ismert önarcképe realista, egy későbbi a posztimpresszionizmus maradványaival szakállal ábrázolja őt kék korszakában, ezt egy pusztán a formát szemlélő követi a rózsaszín korszakból, majd az első negroid önarckép következik, ami elsősorban már nem a látványra, hanem a láttatás eszköztárára reagál.

4. Az „én” és a „létező”

Csepregi György
zeneszerző, képzőművész, prózaíró

Az önmagamat „én”-ként vagy „létezőként” való definiálás különbsége nagyon is paradox, mert a megélés szempontjából az előbbi pusztán merevség, a második maga az elengedés, az önmagunkra való reflektálás nélküli, élményekben megélt létezés, ahol nem az „én” tapasztal, hanem a szubjektumon keresztül maga a létezés tapasztalódik meg, az ábrázolás szempontjából viszont az önmagára tekintő festő – épp azzal, hogy a gondolatai konvencionálisak és anyagiak.

